

CÁCH VIẾT TIN

NỘI DUNG CHÍNH

1. Phương thức làm tin
2. Thủ thuật viết tin
3. - Viết Lead (mở đầu)
4. -Viết thân tin
5. -Kết thúc
-Giật tít

I. PHƯƠNG THỨC LÀM TIN

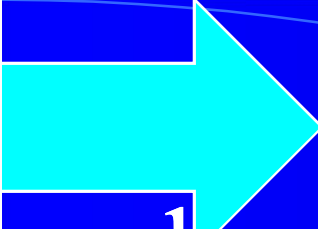
1. **Săn tin**
2. **Làm tin**
3. **Khai thác tin**
4. **Biên tập**
5. **Trình bày tin**

II. CÁCH VIẾT TIN

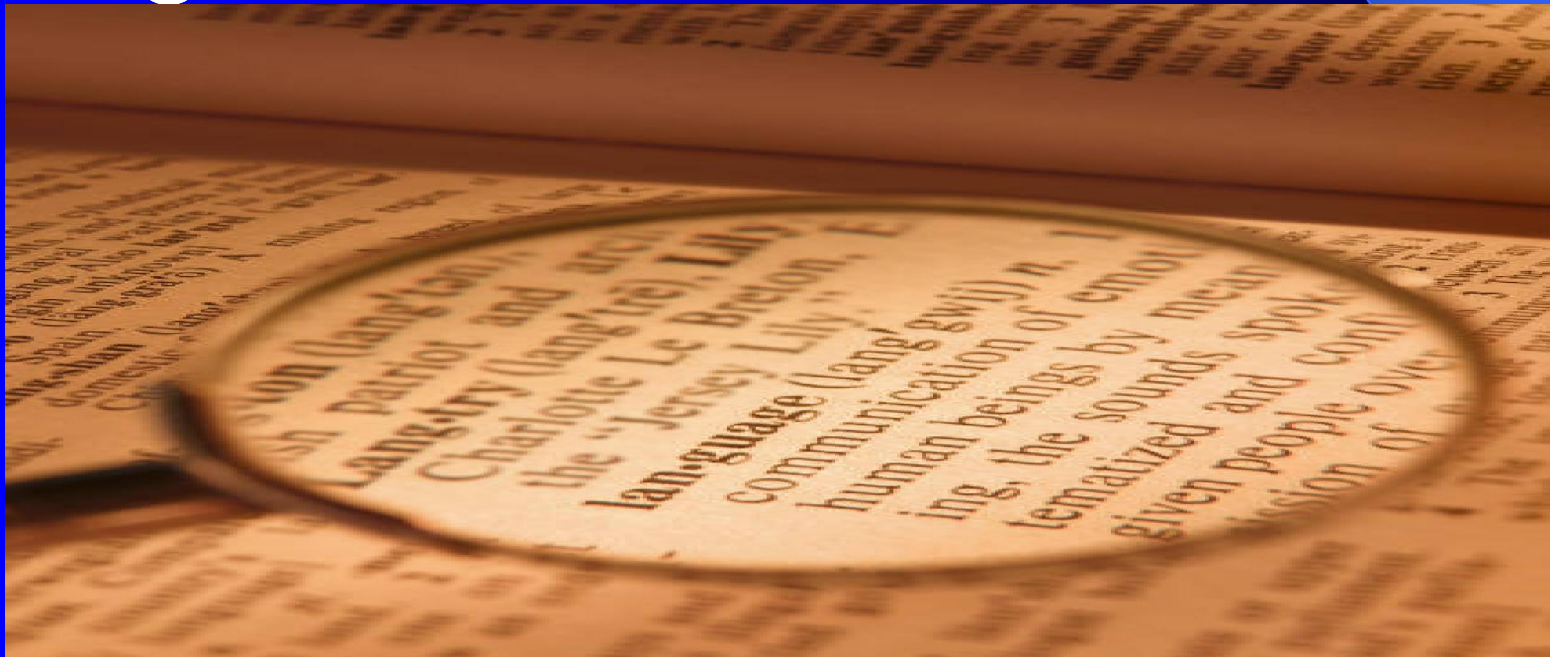
1. Một số thủ thuật

- **Súc tích, rõ ràng và chính xác;**
- **Câu ngắn, và đoạn văn ngắn hơn so với các thể loại báo chí khác.**
- **Mỗi đoạn chuyển tải một ý chính. Một đoạn mới sẽ bắt đầu với một ý mới, nhân vật mới hoặc một bối cảnh mới.**

Chú ý: khi viết tin, cần sử dụng ngôn ngữ đơn giản, trực tiếp và dễ hiểu. Nên sử dụng danh từ và động từ nhiều hơn tính từ và trạng từ.

- Những phóng viên giỏi luôn cố gắng lựa chọn từ đắt nhất để chuyển tải điều họ muốn nói. Mark Twain, nhà văn Mỹ thế kỷ XIX đã nói: “Sự khác biệt giữa từ đắt và từ gần đắt chính là sự khác biệt giữa tiếng sét và tiếng sét được thu âm”.

2. Phương pháp thực hiện

- Lựa chọn sự kiện (xác định giá trị của tin...)

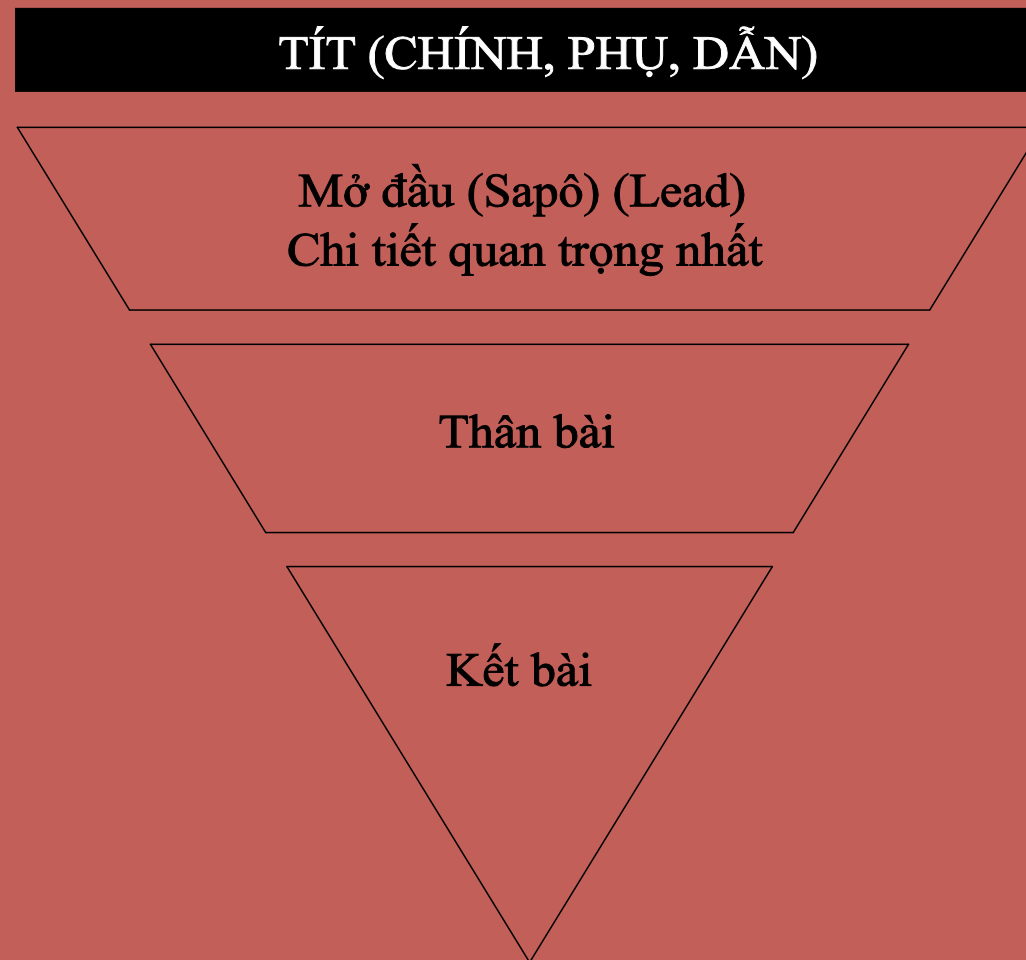
- Xác định tính chân thực, tính chuẩn xác, nguồn tin, tính tiêu biểu, tính mới mẻ...

III. CÁC BƯỚC TIẾN HÀNH

Thông thường, khi viết tin, phóng viên cần thực hiện 4 công đoạn:

1. Viết mở đầu (Lead)
2. Viết thân tin
3. Kết thúc
4. Giật tít

Mô hình hình tháp ngược

1. Mở đầu và cách viết mở đầu

- 1. 1 Khái niệm

Giáo sư báo chí **Melvin Mencher** (Mỹ) cho rằng: “Bước đầu tiên trong quá trình viết báo cũng là bước quan trọng nhất, đó là viết đoạn mở đầu. Nếu viết đoạn mở đầu tốt (hay), tức là đã viết thành công một bản tin tốt.

Vậy mở đầu là gì?

- Mở đầu là đoạn đầu tiên của tin, nó khác với đoạn đầu của một bài văn, nó là kết quả, nội dung quan trọng...của sự kiện hoặc một vấn đề nào đó.

- Những chữ đầu tiên trong bài báo là những chữ quan trọng nhất. Nếu đoạn mở đầu hay, độc giả sẽ muốn đọc hết câu chuyện. Nếu không, họ sẽ lật sang trang khác.

Qua đó có thể thấy, mở đầu (Lead) là đoạn mở đầu của một bản tin. Nói một cách hình ảnh là nếu Tít (Head-line) làm lóa lên tia lửa của sự chú ý, thì mở đầu (Lead) phải giúp cho tia lửa đó cháy bùng lên. Chỉ cần ngọn lửa ấy tắt đi, là ngay lập tức độc giả sẽ chuyển sang bài khác hoặc lật sang trang khác của tờ báo.

Theo kinh nghiệm của báo chí nước ngoài, mở đầu (lead) không nên vượt quá 30-40 từ, bởi vì trọng tâm vấn đề đã được nói rõ ở Tít.

Ví dụ

TT- TTO - Ngày 5-7, máy bay chở tổng thống bị lật đổ Manuel Zelaya đã phải hạ cánh xuống sân bay Nicaragua bởi sân bay chính của Honduras đã bị quân đội phong tỏa.

(Sa-pô hoặc Lead)

Hơn 30.000 người đã tập trung tại sân bay quốc tế Tegucigalpa để chờ đón ông Manuel Zelaya và yêu cầu lực lượng LHQ can thiệp cho chuyến trở về của ông. Đám đông đã xô xát với cảnh sát và quân đội.

Hãng tin AFP dẫn nguồn tin từ sở cảnh sát cho biết ít nhất hai người chết và hai người khác bị thương do trúng đạn của binh sĩ. Khoảng 30 người khác bị thương.

Trước đó, chính quyền dân sự lâm thời Honduras đã ra lệnh cho quân đội ngăn chặn máy bay chở ông Manuel Zelaya hay bất kỳ máy bay nào chưa xác định hạ cánh xuống sân bay Tegucigalpa. Chính quyền này dự kiến đưa ra một lệnh bắt nếu ông Manuel Zelaya trở về Honduras.

Nhằm thể hiện sự ủng hộ đối với ông Manuel Zelaya, ít nhất ba máy bay đã cất cánh từ Mỹ để tháp tùng chiếc máy bay chở ông Manuel Zelaya. Nhiều lãnh đạo của các nước Mỹ Latin như tổng thống Ecuador, Argentina, Paraguay cũng như Tổng thư ký Tổ chức các quốc gia châu Mỹ (OAS) đã có mặt trên các máy bay này. Theo dự kiến, họ có thể hạ cánh ở sân bay El Salvador.

Đặt bom tổng tiền khách sạn, lãnh 12 năm tù

(TN) Ngày 31.7, TAND TP.HCM tuyên phạt Võ Anh Tuấn (22 tuổi, ngụ Q.5) 12 năm tù về hai tội "cưỡng đoạt tài sản" và "chế tạo trái phép vật liệu nổ".

(Lead)

Tại tòa, Tuấn khai do chơi chứng khoán thua lỗ, thiếu nợ khoảng 400 triệu đồng nên nảy sinh ý định đặt bom tổng tiền. Tuấn tạo hộp thư điện tử Mr.Bomb.hiv@gmail.com gửi mail đến một số ngân hàng, khách sạn trên địa bàn TP.HCM đe dọa đặt bom và yêu cầu các nơi này phải chi tiền cho Tuấn. Sau đó, Tuấn tìm công thức chế tạo bom trên internet và mua thuốc nổ cùng các linh kiện lắp đặt một quả bom hẹn giờ.

Trưa 5.5.2009, Tuấn mang bom đến khách sạn Legend Saigon, vào nhà vệ sinh đặt quả bom vào ngăn tủ, dưới bệ rửa tay. Sau đó, Tuấn về gửi mail cho biết đã đặt bom và yêu cầu khách sạn phải chi 20.000 USD. Ngày 7.5, nhân viên vệ sinh của khách sạn phát hiện quả bom và thông báo cho công an đến xử lý. Trong khi đó, Tuấn tiếp tục gửi mail đe dọa để khách sạn phải chi tiền. Tối 18.5, trên đường Trần Bình Trọng, Q.5, trong lúc Tuấn đang nhận 20.000 USD từ đại diện khách sạn Legend Saigon thì bị bắt giữ.

1.2 Phân loại mở đầu

Mở đầu trực tiếp và mở đầu gián tiếp.

➡ Mở đầu trực tiếp cho độc giả thấy ngay ý chính của câu chuyện-ngay trong câu đầu tiên.

➡ Mở đầu gián tiếp thường bắt đầu với một đoạn kể lại một giai thoại nào đó, hay thí dụ về một người trong một tình huống đặc thù, hay mô tả về quang cảnh. Tất cả đều làm đậm nét thêm chủ đề chính của câu chuyện hoặc xác định xem câu chuyện sẽ diễn biến trong một bầu không khí như thế nào. Sau đó, người viết cho độc giả biết ý chính là gì.

A. Mở đầu trực tiếp

- Mở đầu trực tiếp dùng cho tin thời sự.**
Thông thường, loại mở đầu này chứa đựng dữ kiện quan trọng nhất về những gì xảy ra, chẳng hạn như điểm quan trọng nhất trong 5 chữ W và chữ H.

$(5W+H= \text{Lead})$

Chủ ngữ+ động từ+ tân ngữ

- Mở đầu hay nhất là lối dùng **Chủ ngữ-động từ-tân ngữ**.
- Trong tiếng Anh, một đoạn mở đầu cho tin tức sự không nên dài quá 25 chữ. Câu này cần phải trong sáng và gọn gàng.

Ví dụ: Tin tại Campuchia

“Phnôm Pênh, Camphuchia (AP)-
Tình trạng suy thoái kinh tế tại Mỹ làm
cho ít nhất 12 xưởng may tại Campuchia
phải tạm đóng cửa trong năm nay, Bộ
trưởng Thương mại Cham Prasidh thông
báo như vậy ngày hôm qua”.

(TNO) *Toàn bộ hành khách và tổ bay gồm 168 người đã thiệt mạng trong vụ tai nạn máy bay thảm khốc tại Iran vào trưa qua 15.7, theo Reuters.*

Chiếc máy bay Tu-154 của hãng Caspian Airlines do Nga chế tạo rơi chỉ sau 16 phút cất cánh từ Tehran đến thủ đô Yerevan của Armenia.

Trong số 153 hành khách gặp nạn, có 8 thành viên của đội tuyển trẻ môn judo của Iran cùng hai huấn luyện viên.

BBC sáng nay (16.7) đưa tin hai trong ba chiếc hộp đen của máy bay gặp nạn đã được tìm thấy, hy vọng sẽ tìm ra sớm nguyên nhân của vụ tai nạn này. Trước đó một nhân chứng cho biết chiếc Tu-154 lao xuống đất với cái đuôi bốc lửa.

B. Mở đầu gián tiếp

Mở đầu gián tiếp thường dùng cho phóng sự.

Người viết thường bắt đầu với một thí dụ hấp dẫn hay một giai thoại về một người hay diễn biến để minh họa cho phần chính câu chuyện. Làm như vậy sẽ lôi cuốn người đọc vào câu chuyện. Nhưng nếu dùng mở đầu gián tiếp, phóng viên cần phải đi tới ý chính của câu chuyện trong vài đoạn đầu, nếu không, độc giả sẽ cảm thấy hoang mang không hiểu phóng viên muốn nói gì và tại sao họ lại phải đọc bài viết đó.

Tất nhiên, có thể mở đầu bài phóng sự một cách trực tiếp với ý chính thay vì đưa ra thí dụ, giai thoại hay tả cảnh. Nhưng thường cách này không hữu hiệu vì không rõ ràng và không giúp cho người đọc dễ dàng tự đặt mình vào câu chuyện.

Những "hiệp sĩ" đánh nhau với... túi nylon!

(LĐ) - Đôi lúc, tôi đã hoang mang tự hỏi, không biết bằng công nghệ nào và đường dây phân phối tài ba tới mức nào, mà túi nylon nó len lỏi vào cuộc sống, nó chiếm lĩnh từ thói quen đến cả... tâm thức của quá nhiều người Việt Nam như thế.

C. Mở đầu mang tính khái quát

Đây là loại mở đầu dùng hình thức trần thuật trực tiếp, đây là cách viết đơn giản nhất và dễ nhất. Ưu điểm của loại mở đầu này là đưa thông tin đơn giản nhất, nhanh nhất về một sự kiện nào đó, người đọc cảm thấy dễ hiểu, thường áp dụng cho báo nói và báo hình.

(BBC) Hội đồng Bảo an LHQ lên án vụ thử tên lửa mới nhất của CHDCND Triều Tiên. Theo HĐBA vụ thử này đe dọa đến an ninh vùng và cả thế giới.

D.Mở đầu miêu tả

So với mở đầu mang tính khái quát, loại mở đầu miêu tả có ưu điểm là tái hiện cho người đọc trước mắt là một bức tranh toàn cảnh, cụ thể và sinh động.

(ĐCSVN) Sáng nay (4/7), các thí sinh dự kỳ thi tuyển sinh ĐH, CĐ năm 2009 đợt 1 đã bước vào môn thi Toán với thời gian làm bài 180 phút. Theo ghi nhận của nhóm phóng viên, bất chấp trận mưa kéo dài từ đêm qua tới sáng nay, các sĩ tử và người nhà đến địa điểm thi từ rất sớm.

CHÚ Ý KHI VIẾT MỞ ĐẦU

Đối với phóng viên viết tin hay bài thông tấn, khó nhất là khâu viết mở đầu. Nếu mở đầu hay, sắc sảo, sẽ có tin và bài hay. Khi viết mở đầu, cần chú ý một số vấn đề sau:

1. Không “chôn vùi” đoạn mở đầu

▲ Phóng viên quên đưa điểm chính hay điểm quan trọng của câu chuyện lên phần đầu.

Ví dụ, sau một cuộc họp, hội thảo, có phóng viên bắt đầu viết mở đề của tin về một cuộc họp với tên tuổi những người tham dự thay vì về những gì diễn ra trong cuộc họp. Nói một cách khác. Họ đã “chôn” điểm chính vào sâu trong bài, quên mất phần quan trọng đưa lên đầu.

Ví dụ: Tin của một tờ báo tiếng Anh tại Lào

*"Người đứng đầu văn phòng nông nghiệp và
trồng rừng tỉnh Borikhamxay, Buonkham
Phommachuk, cho biết nông dân trong tỉnh đã bắt
đầu gặt lúa vụ mùa mưa vào tháng Mười.*

*Tính đến nay, việc gặt hái đã hoàn tất trên
19.530 ha (80 phần trăm) của tổng diện tích 24.792
ha."*

Phân tích:

Trong bản tin trên phần quan trọng nhất là người dân ở địa phương đã gặt xong bao nhiêu % của công việc. Do đó có thể viết lại:

" Một quan chức chính phủ cho biết, nông dân trong tỉnh Borikhamsay đã gặt xong gần 80% vụ lúa mùa mưa".

Theo ông Buonkham Phommachuk, Giám đốc Sở nông nghiệp và trồng rừng tỉnh Borikhamsay, khoảng 19.530 ha trong tổng số 24.792 ha đã được gặt xong."

Đoạn thứ hai khiến cho phần mở đầu của câu chuyện dễ đọc hơn vì không dùng tên và chức vụ dài dòng của viên chức chính phủ. Đoạn này chú trọng hơn đến tin chính - mùa gặt - thay vào quan chức, nguồn tin của câu chuyện. Đoạn này cũng chú trọng đến những điểm cụ thể (80% đã được gặt xong) thay vào vấn đề chung chung (việc gặt hái đã bắt đầu).

Chú ý đối với các tin thương vong, tai nạn, lụt lội, nổ máy bay

Đối với các tin thương vong, tai nạn, lụt lội, nổ máy bay, cần phải đưa số người chết và bị thương vào ngay phần mở đầu.

Ví dụ:

Trong đêm 31/7, khoảng 10 giờ đêm, vũ trường Bopha Tip đã bị ném một quả lựu đạn. Lựu đạn lăn từ trên nóc nhà xuống và phát nổ làm một cảnh sát viên bị thiệt mạng, năm cảnh sát viên khác bị thương và năm người gần đó cũng bị thương."

Có thể viết lại như sau:

"Một cảnh sát viên đã bị thiệt mạng và 10 người khác bị thương trong một vụ ném lựu đạn vào một hộp đêm ở tỉnh Battambang đêm 31/7."

HÃY PHÂN TÍCH

**TÍT: Biểu dương 2.200 cựu TNXP
học tập và làm theo tấm gương
đạo đức Hồ Chí Minh**

ND - Sáng 9-7, tại Bảo tàng Hồ Chí Minh, Hà Nội, T.Ư Hội Cựu TNXP Việt Nam tổ chức kỷ niệm 59 năm Ngày truyền thống lực lượng TNXP Việt Nam (15-7-1950 - 15-7-2009) và biểu dương 2.200 cựu TNXP tiêu biểu về học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh.

2. Mở đầu không nên quá nhiều thông tin

Điều quan trọng là phóng viên cần phải biết những gì thuộc về đoạn mở đầu và những gì không thuộc về đoạn mở đầu.

Đừng nhồi nhét quá nhiều ý hoặc các chi tiết không quan trọng vào đoạn mở đầu
khiến tin bị rối. Nếu cần có thể nói đến sau đó trong thân bài.

3. Viết tắt bừa bãi

Ví dụ:

Sáng 21-7, Sở Y tế HN đã tổ chức công tác VSPC dịch bệnh quận Hoàn Kiếm. Đoàn kiểm tra nhận thấy, từ đầu năm tới nay, TTYT quận đã bố trí đủ thuốc, hóa chất phòng dịch ở 18 phường và tại đội VSPD đã cử cán bộ đến giám sát và lấy mẫu xét nghiệm tại các sở SXH cũ năm 2000. Kiểm tra VSATTP và cấp giấy chứng nhận cho 45 cửa hàng ATTP...

4. Viết sai thông tin (tên địa danh, tên người, tên tổ chức...)

5. Viết câu thả, nhiều câu không có nghĩa, trích dẫn sai, câu thừa...

Ví dụ: khoảng 50 người, khoảng ngày 17-5

Chú ý: Khi viết tin, có thể đưa cả 5 W và 1 H vào đoạn mở đầu, nhưng cũng có thể đưa một số chữ này xuống câu thứ 2, hoặc 3.

IV. MỘT SỐ CÁCH VIẾT MỞ ĐẦU

- * **Một bức ảnh**: định vị sự việc bằng một miêu tả.
Độc giả cần được "nhìn thấy".
- * **Một trích dẫn**: thích hợp khi một hoặc nhiều người
được phỏng vấn.
- * **Một câu chuyện**: một giai thoại, miễn là có ý nghĩa.
Độc giả rất thích.
- * **Một công thức quen thuộc**: có liên quan tới chủ đề.

- * Đổi hướng công thức: thay đổi một từ và dùng một câu nổi tiếng.
- * Một hình ảnh: hình ảnh này sẽ là biểu tượng của bài.
- * Một châm ngôn: có thể tự nghĩ ra hoặc trích dẫn.

- * Một nghịch lý: đề cập tới chủ đề bằng cách không ai ngờ tới.
- * Một điều kỳ cục: gọi sự tò mò bằng một hình ảnh, một sự việc bất bình thường hoặc lạ.
- * Một khẳng định: phải có ý nghĩa hoặc bất ngờ.

- * Một câu hỏi: không nên lạm dụng và đưa ngay ra câu trả lời.
- * Một sự tương tự: liên tưởng tới một hình ảnh hoặc kỷ niệm của độc giả.
- * Một sự mỉa mai, một câu khác thường, một câu chơi chữ...

Trong một tờ báo cần có nhưng mở đầu khác nhau. Yêu cầu phóng viên phải liên tục đổi mới tư duy. Với một lại bài tin tức dạng hàng ngày thì chỉ cần đưa ra sự việc và thông điệp chủ yếu có tính thời sự.

Kinh nghiệm viết mở đầu

Phóng viên cần đặt câu hỏi

- *Ai làm gì cho ai?*
- *Câu chuyện này thực sự là về gì?*
- *Tại sao lại viết về câu chuyện này?*
- *Điểm đáng lưu ý nhất của diễn biến đó là gì?*
- *Độc giả muốn biết những vấn đề gì nhất về câu chuyện*

- Điều gì trong sự kiện này ảnh hưởng nhất đến độc giả?
- Nếu bạn viết về một bài diễn văn, hãy tự hỏi: ai nói gì với ai?
- Nếu bạn viết về một cuộc họp, hãy tự hỏi: đã có hành động gì?

MỘT SỐ MỞ ĐẦU CẦN CHÚ Ý

- Một đoạn mở đầu hay, không những có thông tin mà còn hấp dẫn. Mở đầu không những chỉ chứa đựng tin quan trọng nhất, mà còn, nếu được, cho độc giả thấy tại sao diễn biến này không giống với các diễn biến khác.

Có phải tất cả mọi tai nạn, lũ lụt, đâm xe đều giống nhau? Không. Có nhiều cách viết mở đầu cho loại này.

Phóng viên khi viết đoạn mở đầu không nên theo sát từng bước một công thức. Ai (Who) không nhất thiết phải luôn luôn đi theo sát “vấn đề gì” (What). Điều này tùy thuộc vào diễn biến xảy ra.

Nếu đó là một tai nạn xe hơi và bốn người đã bị thiệt mạng, đoạn mở đầu có thể là: "Bốn người đã bị thiệt mạng hôm qua khi một chiếc xe hơi bị trôi tuột khỏi một đoạn đường ngập nước trong thành phố Hồ Chí Minh."

Nếu tai nạn xảy ra vì lộn lộn,
đoạn mở đề có thể là: "Mưa lớn và
lũ đã cuốn trôi một chiếc xe hơi
khỏi một con đường trong thành
phố Hồ Chí Minh hôm qua, khiến
bốn người bị thiệt mạng."

Nếu có một viên chức hàng đầu trong xe, đoạn mở đầu sẽ chú trọng đến chữ Who (ai): "Thứ trưởng tài chính, ông XXX, đã bị thiệt mạng trong một tai nạn xe hơi tại thành phố Hồ Chí Minh hôm qua."

Nếu địa điểm xảy ra tai nạn khác thường, phóng viên nên chú trọng đến Where (ở đâu):
"Một chiếc xe hơi đâm vào một ngôi chùa nổi tiếng tại thành phố Hồ Chí Minh hôm qua sau khi người lái xe bị lạc tay lái."

Tóm lại, điều quan nhất là phóng viên biết chọn góc độ của bản tin (bài viết).

V.CHỌN GÓC ĐỘ

- Có nhiều cách để chọn góc độ:

Thí dụ, bạn tham dự một cuộc họp báo của bộ trưởng tài chính. Nếu ông đọc một bài diễn văn loan báo một chính sách quan trọng nào đó, tất nhiên bạn bắt đầu câu chuyện ở điểm đó. Nhưng lần này, ông không nói điều gì đặc biệt nổi bật hay mới mẻ. Bạn có thể chọn viết về nhiều khía cạnh khác nhau mà ông đã nói tới. Bạn có thể bắt đầu với sự lạc quan của ông về đà tăng trưởng GDP cho năm tới, hoặc các nhận xét của ông về kiểm soát lạm phát, hoặc về giao thương với Mỹ. Bất cứ góc cạnh nào vừa kể cũng có thể làm cho câu chuyện hay.

Hoặc nếu viết về dịch cúm A/H1N1 bùng phát tại Mexico, bạn có thể viết từ quan điểm của nạn nhân bệnh sốt rét, hay của các bác sĩ và nhân viên cứu trợ đang tìm cách chặn đứng đà lây lan của dịch bệnh, hoặc của các nhà khoa học đang nghiên cứu về căn bệnh để tìm một phương thuốc chữa trị sốt rét hữu hiệu hơn.

Khi bạn đang tìm cách quyết định nên mở đầu với góc cạnh nào, một trong các câu hỏi bạn phải tự hỏi là: Ai thực sự là độc giả của báo mình? Họ có phải là các độc giả thuộc loại đại chúng? Các độc giả học thức? Chuyên gia? Người nước ngoài? Hãy chọn góc cạnh đáng lưu ý nhất và đáng nói nhất cho những độc giả đặc biệt của bạn.

- * Một câu hỏi: không nên lạm dụng và đưa ngay ra câu trả lời.**
- * Một sự tương tự: liên tưởng tới một hình ảnh hoặc kỷ niệm của độc giả.**
- * Một sự mỉa mai, một câu khác thường, một câu chơi chữ...**